

לארבע

מנל כהן!

שי מיוחד לפורים תשפ"ב

מתוך הספר העתידי - 'עד בלי די'

הרב דורון קולר

איזו מלכה – פורים

בפעם השנייה שדיברתי עם הילדים בגן על פורים, חזרתי על דמויות המגילה ושאלתי אותם אם הם זוכרים מי הייתה אסתר. מייד קפץ אחד הילדים ואמר: "היא הייתה הנסיכה!"

מכל הדברים שאפשר לומר על אסתר, דבר אחד הוא בטוח: לא, היא לא נסיכה! אבל תופעת המלכה המיוחדת כל כך, שהיא 'נסתרת' ומובילה ומכוונת את הכול בפנימיות ובנעלמות, היא לימוד גדול שבגללו נקבעה המגילה כספר החותם את התנ"ך, בהיותו משמעותי מאוד בשל הערך שהוא מלמד בספר הספרים.

בעיקרון מלכה היא המצב ההפוך מנסתרת! אם נביט בסיפור המגילה, כל הכנסתה של אסתר אל ארמונו של אחשורוש מתחיל במלכה שהייתה נסיכה – ושתי. המלך בטוח שהדבר הכי נכון שהיא יכולה לעשות הוא להופיע לפני כל שרי הממלכה כדי שיראו את יופיה! המלך מתהדר ביופייה של מלכתו ופוקד עליה להגיע כדי ש'יראו אותה. אך היא מסרבת, ומתוך כך מגורשת מהארמון וממלכותה.

למלך ולמלכה יש כמה תכונות שהופכות אותם לכאלו, כשאחד מהם הוא הבולטות שלהם, הייצוגיות והעוצמה שהם אמורים לשדר כמנהיגי הציבור. העוז הוא מרכיב הכרחי באישיותם של ראשי האומה, ולכן מפתיע שלתפקיד של מלכה נבחרה מישהי שכל עניינה הוא הסתר.

מגילת אסתר מספרת לנו סיפור אחר לחלוטין על החיים, סיפור עמוק ומרתק, שכשיודעים אותו המבט על החיים מתהפך ומשתנה. הוא מדבר בתוך הנשמה פנימה, של כל אחד ואחד מאיתנו, ומתאר לו באמת איפה הוא אמור להיות ומי הוא!

האמת היא שמלכה אמיתית יכולה לחולל הרבה אם היא נסתרת ופועלת מתוך בית המלוכה.

מי אני?

אם נביט באדם וננסה לחקור מיהו ה'אני' שלו, יעלו שאלות: האם זו מסת השריר הכוללת בגופו? האם אלו ההישגים שהשיג בלימודיו האקדמיים? מספר הילדים שגידל וחינך? השווי הכולל של הנכסים שלו? השמחה שהוא מפיץ סביבו או אולי הנתינה?

ה'אני' האמיתי של האדם הוא הנשמה הפנימית שבו, שמורכבת מכלל איבריו הרוחניים ומהחיבור שלהם עם הגוף והחוויות שהוא עובר בחייו.

הנשמה נסתרת בגוף. אין לנו כלי שיכול לתפוס ולהראות אותה באופן פיזי במסך או בתצוגה כלשהי, אולם היא זו שמשפיעה ודוחפת את כל חייו קדימה. למעשה, חייו של האדם משולבים בשני מעגלים: הגלוי-הגופני והמסותר-הפנימי.

לכן אפשר להכתיר את הנשמה, הכוח הפנימי הכי עליון של האדם, כ'מלכה' שמכוונת את הכול אל עבר השאיפות שהיא חפצה בהן. ובהתאמה לעם ישראל: יש חיבור מיוחד שמלווה את הלאומיות הישראלית מרגע ייסודה של האומה. במעמד הר סיני הכריזה האומה **'נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע'**, וכן במגילת אסתר המתארת **"קִימוֹ וְקִבְלוֹ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם"** (אסתר ט, כז), שהיא הקבלה ל'**נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע'**.

המנוע הישראלי הדוחף את האומה קדימה טבוע בתוך המושג המופלא הזה של 'נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע'. הנעשה מתאר את התחומים הברורים והגלויים של החיים, ואילו ה'נשמע' – את הלא מוכר והמוסתר, בהיותו כזה. ובדמויות של המגילה **מרדכי** הוא הנציג של **הנעשה** הגלוי, ואילו **אסתר** היא גילויה של התכונה **הנסתרת** הנקראת 'נשמע'.

חיבור בין נעשה לנשמע לוקח את המחבר לצעוד את הצעד הבא של החיים, לא להישאר במקום המוכר והידוע שלו, אלא לצמוח ולהתפתח. במילים אחרות: כל המהות הישראלית היא להפוך נשמע לנעשה כל

הזמן! לתת לפנימיות לחשוף מעצמה עוד ולהוציא את הגילויים הללו להופעות של החיים.

אסתר ומרדכי, המסמלים את הנעשה ונשמע, מגוללים את הסיפור המיוחד של המנוע הישראלי הזה. הפלא של פורים נקרא 'ונהפוך – הוא', כפי שמתארת המגילה: "ביום אשר שָׁבְרוּ אִיִּבֵי הַיְהוּדִים לְשָׁלוֹט בָּהֶם וְנִהְפְּוּ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְהוּדִים הַמָּה בְּשָׁנָיָהֶם" (אסתר ט, א). בלימודנו זה ננסה להעמיד הסבר מופלא לביטוי הזה, ש'נהפוך' הוא בעצם 'ההוא!' שהפלא הוא שהפכים מתחברים, שאסתר ומרדכי הנסתר והנגלה כשהם פועלים יחדיו נוצרת גאולה, וכשעושים מהנשמע נעשה – מקבלים תורה אלוקית!

גלוי ונסתר

המושגים 'נסתר ונגלה' נראים לנו הפכים, מכיוון שכשמשוהו נסתר הוא 'לא' נגלה, ולהיפך: ה'לא' שאנו מצמידים כהגדרה שוללת, עוזר לנו להבליט מהו הכן. זהו ה-180 מעלות ממה שאנו אולי מכירים טוב יותר.

הפכים נראים כאויבים, שתמיד יהיו 'לא' האחד כלפי השני, ומכאן שחייבת להיות מלחמה, שהרי הקצוות הרחוקים כל כך בוודאי מתנגדים, והתנגדות ושונות יוצרות בנו תחושה של מאבק המעורר מתחים.

הפכפכותו של פורים מקדמת אותנו להבנות עמוקות הרבה יותר על קצוות ומרחקים. כל מה שנמצא בין הקצוות מתגבר, וכל אחד מהם משפיע מעצמו בתוכו ומגדיל אותו. אם יהיה כל העת כפי שהוא, לא יצמח, אבל המשיכות בין הקצוות הולכות ומוסיפות ומגדילות. מהפכה של צמיחה עומדת מאחורי ה'נהפוך הוא'.

כל התכונות שאינן בצד אחד קיימות בצד ההפוך ממנו, והגדלה יכולה לקרות רק כשלא עושים עוד מאותו הדבר, ממה שכבר יש בך, אלא

מכך שיודעים להוסיף חידושים, ואלו יבואו בקלות רבה יותר מהצד שנראה שונה לחלוטין.

נעשה ונשמע הם מצבים הפוכים: אם אתה עושה אתה לא יכול להקשיב, אתה עסוק בפעולה; ואם אתה שומע, אתה מרוכז בתוך ההאזנה לכל הניואנסים ולמסרים החבויים בתוך הלימוד, ואינך מסיט את הריכוז לפעול פעולות מעשיות.

התפתחות יכולה לקרות בשני מצבים של חיבור בין הנעשה והנשמע. כשישמע האדם משהו וילך ליישם אותו, הרי שמצד המעשה הוא מגלה הרחבות ויישומים מגוונים יותר מאלו שהיה עוסק בהם עד ששמע, וכך מרחיבה השמיעה את העשייה.

יש מצב שבו השמיעה מתחזקת על ידי העשייה. התכנים הנשמעים נזרעים בתוך העולם המעשי, והחיכוך הפיזי מקנה להם תוקף קיומי, שמרעיון הופך לממשי ומגביר מאוד את העוצמה של החוכמה. הפעולות הנדרשות למימוש המופשט במציאות המורכבת, מחייבות ליטושים שאינם נמצאים בעולם הרוח הטהור והמדויק, וליטושים אלו מבררים את דרכה של המחשבה.

הפלא הישראלי מחבר את הנעשה והנשמע, את העולם הנסתר עם העולם הגלוי, ובכך יוצר הוא את הדרך לצאת מתוך המיצרים, לעמוד בכל הפערים שנוצרים מכך שאין התחדשות בעולם. זהו אחד הכוחות המאפשרים לעם ישראל את הנצח! אומה שכל הזמן מחברת את הקצוות של הברור עם הבלתי מושג, יוצרת דינמיקה רוחנית שלוקחת אותה הרבה מעבר לקיים, ומגדילה באופן קבוע את החיים.

כך מנצחים מרדכי ואסתר את המן, שמנסה להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים – מנער ועד זקן, טף ונשים – ביום אחד. המן רואה ומכיר את המוכר, את מרדכי היהודי, ואינו מודע לכך שגם אסתר

המלכה היא יהודייה, הוא אינו חושש מהבלתי צפוי – מהנסתר – שבא ומכה אותו ואת תוכניתו.

המן אינו מסוגל להביט בנסתר, זהו ממד שאינו קיים מבחינתו. התפיסה של אומות העולם את המציאות היא דרך הטבע וגילוייו, והתרבות השלטת במציאות, הבאה מתוך חושיו של האדם הניזונים מתוך מציאות מעשית וחומרית, איננה מכירה בשום תופעה שאינה בתוך המנעד החומרי-הפיזי.

זוהי הסיבה לכך שבאומות העולם אין הכוח המחיה את הכול באופן תדיר. לכן הן עולות בעוצמה ולאחר מכן נעלמות באבק ההיסטוריה, ואילו האומה הישראלית חיה בכל דור ודור עם עוצמתה הנפלאה, שכל הזמן ניזונה ומתפתחת מהנסתר, ממה שעדיין אינו נמצא באופן מוחשי במציאות אלא ממתין בשקט להתגלות.

את הפער הזה מתארת הגמרא בפירוט של אירוע מן המגילה שאינו מפורש בה. הגמרא מתארת שהמן נשלח על ידי המלך אחשוורוש לקחת את מרדכי היהודי על סוס מלכות ולקרוא לפניו 'ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו'. המן מחפש אחר מרדכי, ובחיפושיו הוא מגיע לבית המדרש של הילדים שבו לומדים ילדי שושן היהודים. המן שומע את מרדכי משנן עם הילדים את פיטום הקטורת שבבית המקדש.

אומר המן לעצמו: הכוח הזה של הילדים ומרדכי, של אומה שלמה, הוא ללמוד את פיטום הקטורת אף שהמקדש שלהם חרב ואין צורך בקטורת כעת. כל מה שהם לומדים הוא עבור מציאות שאולי תקרה אי פעם בעתיד, מציאות נסתרת של בניין בית המקדש. אותה אמונה פנימית, אומר המן לעצמו, היא זו שניצחה את הריאליזם שלי, שאין בו כוח לחיות עבור הרגע הנוכחי.

זהו ההבדל הענק – האם אתה מתמלא ממה שאינו כאן, או רק ממה שכאן ואזי כל מה שאתה צובר הוא מוגבל.

נביט לרגע במטרתו של המן. למעשה המן נשלח על ידי האופוזיציה ליהודים בארץ ישראל, שראו שבית המקדש הישראלי השני הולך ונבנה. תוכניתם של המתנגדים לסיכול הבנייה הזו הייתה לשכנע את מלך פרס, ששלט בארץ ישראל, לבטל את האישור של הבנייה מחדש, בעלילה שהיהודים אינם נתינים נאמנים לו ושברגע שיהיה להם בית מקדש, הם ימרדו בו לגמרי וינתקו את עצמם מהממלכה האדירה של אחשוורוש.

המן מגדיל לעשות והופך את המסע לעצירת בניין בית המקדש¹ לאנטישמיות כלפי כל היהודים, שמאפשרת לשונאי היהודים להרוג אותם כולם – מטף ועד זקן, אנשים ונשים כולם – ביום אחד. הגזרות שנפוצו בשם המלך בעצתו של המן, מדכאות את היהודים ומציבות למולם מעין תאריך לקיצו של העם היהודי.

כדי להגיע לשיא של בניין בית המקדש צריך להיות מהפך מהמדרגה ההפוכה – מהנקודה שבה עם ישראל כמעט מושמד מתגלה מהפך שמגדיל את חשיבותם של מרדכי ואסתר ומרומם אותם להיות גדולי המשפיעים בממלכת אחשוורוש. 'נהפוך הוא' שמחבר את הירידה הכמעט מוחלטת עם השלמות הגדולה ביותר שאפשר להגיע אליה – החיבור העליון עם האלוקות בבית המקדש.

נקודה זו של החיבור המושלם בין שמיים וארץ, שאליו שוקקת האומה הישראלית, היא הנקודה הנסתרת שאותה המן אינו מבין כלל.

---

¹ הרחבה – בית של חיבור: המן מנסה להסביר שבית המקדש שיבנו בני ישראל הוא ניתוק מהאנושות, כיוון שיש להם האלהים שלהם ששונה מאלהי הגויים, ולכן הם מתכננים להתבודד איתו. משם כך בעיניו בית המקדש הוא למעשה עניין של התבדלות. ובאופן הפוך, עם ישראל רואה את בית המקדש כמקום של החיבור הכי גדול שמאפשר להיות קשורים בבורא העולם, מקור החיים עבור כל האנושות.

המן מביט במבט חיצוני על עם ישראל, בצדדיו הגלויים, ואומר דבר מדהים למלך אחשוורוש, שדרכו נוכל להבין כמה חוכמה יש בדבריו כשאינו מבין מה שפיו מדבר. אומר המן למלך: **"וַיֹּאמֶר הַמֶּן לְמֶלֶךְ אַחֲשֻׁרוּשׁ יִשְׁנוּ עִם אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד בֵּין הָעַמִּים בְּכָל מְדִינֹת מְלָכוּתְךָ וְדִתִּיהֶם שְׁנוֹת מְכָל עַם וְאֵת דְּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים וְלְמֶלֶךְ אֵין שׁוֹה לְהַנִּיחָם: אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכְתֹּב לְאַבְדָּם וְעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כֶּסֶף אֲשָׁקוּל עַל יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה לְהַבִּיא אֶל גְּנֹזֵי הַמֶּלֶךְ:"** (אסתר ג, ח-ט).

התופעה הישראלית שהמן מנסה לתאר היא בלתי נתפסת מצד אחד: הוא טוען כי ישנו 'עם אחד', ובאותה נשימה הוא טוען שהם מפוזרים ומפורדים בין כל העמים, אז הם לא אמורים להיות אחד! כשהמן מסתכל ביהודים, למול עיניו יש פיזור אדיר בכל המדינות, בגלות שמכריחה אותם להיות בין עמים שונים, אבל הם שומרים על היהדות שלהם ואינם משתנים ומושפעים מהסביבה – 'דתיים שונות מכל עם'. הם שומרים על ה'אחד' שלהם הפנימי – האור היהודי שלהם!

בחוץ יש פירוד שאין כמותו, ואילו בפנים יש אחדות שאין כמותה, שמצליחה להחזיק את ה'יהודי' באופן מדהים, שכל רואיהם יודעים שהם יהודים. האחדות הפנימית הישראלית גוברת בקלות על החיצונית המפוזרת שלהם, ואת העובדה הזו הראה עם ישראל בכל דור ודור. המן הוא בתחילת ההיסטוריה של הגלות הישראלית. עוד זמן רב אחריו תימשך התופעה העצומה הזו של הפנימיות הישראלית ששומרת על תכונתם של היהודים בכל אתר ואתר.

הפירוד הוא מחלה, והאחדות היא תרופה שעם ישראל מחזיק בתוכו כדי לשרוד את המצב הנורא של הגלויות. גם המרשם של התרופה מסתתר בתוך דבריו של המן: "ואת דתי המלך אינם עושים". לישראלים

יש קוד עליון הגובר על החוקים של המלך, והוא הציות לצו האלוקי שהם יודעים שהוא המנחה את האומה בעולם הזה. לכן המן כועס על מרדכי שאינו כורע לו בצו המלך.

המן מנסה להילחם בהקמתו של בית המקדש השני, מנסה לקעקע את החזרה של עם ישראל לארצו ולהעלים את עם ישראל מן העולם, וה'נהפוך הוא' של פעולתו חוזרת ויוצאת אל האור בימינו אנו בארץ ישראל.

עם אחד

הכוח של עם ישראל בארץ ישראל הוא ההפך ממה שניסה המן לצייר: הוא עם שיש בו משהו שאי אפשר למצוא בתוך העולם המלא באותם עמים, שכל עניינם הוא לחוות את החיים בצדדיהם החומריים והחיצוניים. השיא של הפנימיות הנשגבה מתגלה באנושות על ידי ישראל.

בגלות צריך את הכוח של האחדות להילחם כדי לשמור על הישראליות כגחלת פנימית, שמכוונת את החיים להיות מכווצים ושמורים מפני הפגיעה החמורה של השפעות הגויים, שכל תכליתם הפוכה. בארץ ישראל האחדות מחברת ומדבקת! במקום להתכנס ולהתגונן היא מאירה ותקיפה!

נוכל להביט כמשל בפצצה גרעינית המחוללת פרץ אנרגייה לא הגיוני ומאפשרת התפרצות של עוצמה אדירה ובלתי נתפסת, כך כוחה של הפנימיות להשפיע בעולם, ואחדותם של ישראל מעוררת תופעה פנימית גדולה מתופעה זו. ההתחדשות הישראלית בארץ ישראל היא התלבשות של האחדות הפנימית, שעוצמתה התגלתה אלפיים שנה בפירוד, ועתה היא יכולה להתאחד באופן פיזי שמשנה את כוחה לגמרי.

היעד הוא בניין פיזי של בית המקדש בארץ ישראל, שאליו חותר עם ישראל במהלך כל הדורות, כמו שעשו מרדכי ואסתר. בדרך אליו יש שלב מקדים נוסף, שבו האומה נבנית בארצה. עוד טרם הקמתו של בית מקדש והחזרת העבודה לתוכו יש מדרגה שבה האומה מתחברת מחדש ומרכיבה את הנשמה הישראלית, החורזת את כל הנשמות של האומה.

לעם ה'אחד' יש סוד שטמון בתוך הנשמה האישית של כל אחד מבניו. המצווה לאהוב את חברו מבוססת על הנקודה הזוהה שיש בכל אחד מישראל, והיא צלם האלוקים שבו. הניצוץ הנשמתי שבו, שהוא חלק אלוה ממעל, נמצא גם אצל חברו מישראל, ודווקא הניצוץ הזה מאפשר לו את ההתחברות לחברו.

ידידות אינה צומחת בעם ישראל מתוך הנאה של שותפות גורל וצבירת 'קילומטרז' של 'יחד' מהנה אלא מתוך ההכרח להתחבר, המתעורר בתוך הנשמה על ידי הניצוץ האלוקי החש את הצורך להגיע ביחד לאחדות האלוקית ואת האי-יכולת לחיות בחסרון ההתקשרות הזו. בכל נשמות ישראל מאיר אור אחד שמורה כיצד היא ההארה הנכונה כשיש אחדות כהכרח, וכשלא מצליחים להתחבר מרגישים חיסרון וכישלון אדירים.

זוהי רקמה אנושית אחת מזן נפלא, שיוצר את הדבק שבין העולם הרוחני האין-סופי ובין העולם החומרי המוגבל. אם נתמקד לעוד רגע בתופעה זו, נוכל לאבחן באופן מפורט כיצד מתחבר הסופי באין-סופי.

כל אחד מעם ישראל הוא פרט העומד בפני עצמו, ופרטיותו מוגדרת על ידי 'גבולו', שהוא יחידת הקצה של עם ישראל בזמן כלשהו. האומה היא מיליוני פרטים כאלו. אבל בתוך הישראלי הזה יש איבר כללי – הנשמה הישראלית שחלה עליו. ובהיותה בעלת אותו הצלם בכל

הישראלים, הרי שהיא מנביעה בתוך האדם את הרצון לאחדות ולחיבור של "ה' אלוהינו, ה' אחד".

קיבוץ הגלויות של עם ישראל לארצו ותחילת החיים הלאומיים הישראלים כמדינה שבאה להיות הבית של העם היהודי, הם שלבים ראשונים המגלים בעולם את האהבה הנפלאה הזו ואת הפוטנציאל שלה להופיע עוד ועוד מהטוב של הקב"ה בעולם.

יהודי ישראלי – חידוש מופלא של דורנו

איך נראית הישראליות? יהודים מכל קצווי העולם מתחברים למרות הפערים הגדולים. יש עניין מיוחד מאוד ומרתק בחיבור הזה. בעבר היה יהודי בריטי, יהודי מרוקני, יהודי יקה ויהודי תימני. בארץ ישראל יש מודל אחר – יהודי ישראלי! לכולם! התחברות של שני השמות – 'יהודה' ו'ישראל'. זהו היהודי שאנו מחשיבים אותו למודל האמיתי שאמור לבטא את ה'יהודי' האידיאלי.

השם ישראל ניתן ליעקב אבינו על ידי המלאך לאחר שיעקב ניצחו במאבק. בעצם נתנית השם המיוחד הזה כברכה על ידי גורם רוחני עליון יש תכונה מיוחדת מאוד, ובוודאי שיש בה עוצמה שאין בשמות שאנו מורגלים בהם.

'שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל'. אתה נמצא בשתי ליגות או ממדים, מברך המלאך את יעקב. אתה המפתח לחיבור בין העולמות, רק אתה מסוגל להתמודד בשניהם. אבל אנחנו רוצים להסתכל הפוך מההתמודדות: באווירת ה'נהפוך הוא' אנו רוצים לראות את הפלא המיוחד של מי שמסוגל דווקא להביא מעולם זה לעולם השני ולהיפך, כלומר לחבר את הממדים.

תפקידם של הגאולה הישראלית וקיבוץ הגלויות הוא לחבר את הישראלים זה לזה כדי שההתחברות הזו שבין העולמות תצא אל

הפועל, שהאלוקי שיש בכל אחד מהם יפרוץ ברוב עוז החוצה באמצעות המפגש עם ישראלים נוספים. לאחר שהברכה הזו תגדל במציאות, תוכל היא להתקדם אל השלבים היותר בשלים שלה, כמו חיבור פיזי בין העולמות על ידי בית המקדש השלישי ועוד.

היהדות היא תכונה ישראלית שנשארה בעולם מתוך האומה הישראלית הכוללת, והיא משמרת את התרבות ודרך המחשבה המקורית שניתנה לאומה על ידי הבורא והפכה ללהבה הפנימית שבנשמתה. הדרך של המחשבה והמעשים הללו באה לידי מימוש בתכלית החיבור שבין העולמות, אלא שבגלות הישראלית צובע את האנגליות שלו ברוחניות יהודית, וכך הוא מצליח לשמור על תרבותו בתוך המעטפת האנגלית הסובבת את חייו.

לעומת זאת, היהדות הישראלית אינה צריכה לצבוע דברים חיצוניים באור פנימי, אלא היא מחבקת כל פעולה חומרית שמתבצעת בארץ הקודש כנדבך נוסף הקשור אל הפנימיות שהולכת ומחברת את העולמות באופן פיזי ממש. היא מוציאה לאור את העוצמה שחיה איתנו בתוך העולם הזה ומנתבת את הדרך אל העולם הבא. היא מוציאה מהחיים עוד ועוד הארות שטמונות בהם ואין מי שמחפש אחריהן.

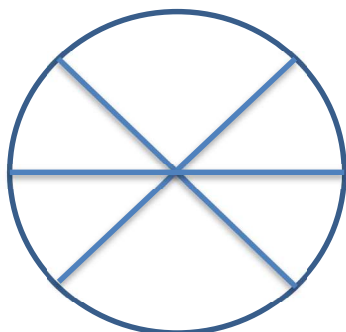
חיים אחרים מבשרת מדינת ישראל לעולם.

קיבוץ הגלויות המופלא של ישראל לארצם יכול לגלות לנו עוד סוד נסתר של המציאות. כשהכול מחובר בנקודה אחת, היא תמצית חשובה מאוד, כי היא מעידה שיש משהו עקרוני מאוד שמסוגל להיות רלוונטי לכל אלו שהתקבצו.

העולם הרוחני האין-סופי הוא מקיף וכולל כל כך, שכשהוא משפיע אל העולם המעשי שלנו, הוא חייב לעבור בתוך צמצומים גדולים שעליהם למדנו בפרק אחר בספרנו. הכי מצומצם הוא המקום שאליו מגיעים כל

האורות בעולם, והכינוס של עם ישראל מכל הגלויות לארצו מורה על הכוח המיוחד הזה, שמחבר את העולמות והממדים יחדיו.

בספרו של רבי נתן מברסלב יש שרטוט מופשט המתאר זאת באופן הבא:

נקודת האמצע היא המצומצמת ביותר, ואליה מגיעות ההארות המתפשטות אל האין-סוף, באופן שככל שהן מתפשטות הן גם מתרחקות זו מזו.

בתוך הנקודה הזו של עם ישראל בארצו מכונסים כל הכוחות האין-סופיים של המציאות שמאירים בה, ואנו רוצים לחשוף אותם ולהוציא אותם לאוויר העולם כדי שיאירו בו בעוצמה ובצבע הראויים להם.

ה'נהפוך הוא' העולמי הזה הוא תקוותה של המציאות כולה, ואנו חלק ממנו בעצם חיינו בארץ ישראל, בכל פעולה שבה אנו דואגים למישהו מחברינו הישראלים בארץ ישראל. זכינו! הגענו למציאות בשלב הכול כך מיוחד, המתקרב לשלבים הבשלים שלה, שהטוב והמופלא שבה מתגלה עוד ועוד.

יש במגילה פלא המובא בדבריה של אסתר למרדכי: "**טז) לך כנוס את כל היהודים...**" (אסתר ד, טז) – העוצמה של כל היהודים מבטאת את הכוח הפנימי הזה, המסוגל להפיל את כל המחסומים והצרות.

'ונהפוך הוא' – ניתוח טריגונומטרי

המחשבה העקרונית שאנו חושבים על הפכים היא שהם קצוות, ואנו מוצאים את הדרך לחבר אותם, ולכן אנו מנסים להגדיר ממוצע כלשהו שיהיה במרחק שווה משני הקצוות. לדוגמה, אם ניקח מעגל ובצד אחד שלו יהיה מזרח ובצד השני מערב, הרי שמרכז המעגל יהיה קרוב לשניהם או לכל שאר הנקודות שעל המעגל באותו המרחק. המחשבה השוויונית שלנו חושבת שזה הגיוני לומר שאם המרחק שווה לכולם, אזי אין שום העדפה למישהו.

אולם אנחנו רוצים לנתח זאת אחרת. לא במבט דו-ממדי או תלת-ממדי אלא במבט חד-ממדי.

אנחנו לא מחפשים את הממוצע כדי שנוכל להשוות עניינים כמותיים, אלא אנו מחפשים את הדבק המאפשר להפכים להשפיע זה על זה, ובעצם לתת מהמיוחד שבהם. והדבק שלנו אינו סוג של חומר שיש בו תכונה צמיגית או קשה, אלא הנקודה המאחדת שבכל דבר היא הנותנת כוח ומשמעות.

חיבור שמחזק כל אחד מאלה שהוא נוגע בהם, איננו הופך אותם לבינוניים. זו שגיאה של מבט חיצוני. הוא נותן בהם הרבה יותר מעצמם.

השם הנכון לקרוא לו הוא "אמצע במרכז", לומר שיש מרכזיות העומדת בבסיס כל התופעות כולן בבריאה, ובזכותה אפשר שיהיה אמצע שאינו תמיד בקצה, אלא הוא מגוון ומנכיח את כל האפשרויות שבמציאות.

בשבתך ובלכתך – נהפוך הוא

החשיבה הנפלאה של התורה המחברת את ההפכים היא מופלאה כל כך ומלאה בכל טוב, שאני רוצה להביא לה דוגמה נוספת וחשובה מאוד.

בפרקים של 'שמע ישראל' התורה אומרת: "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לְבַבְךָ: וְשָׁנַנְתָּם לְבִנְיָךְ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְךָ וּבְקוּמְךָ:" (דברים ו, ו-ז)

לכאורה הציווי של התורה הוא הפוך: כשאתה בשבתך בביתך, וכשאתה לא בשבתך בביתך, כלומר בלכתך בדרך. איך יכול להיות שהדרישה של התורה תהיה זהה בשתי מציאויות הפוכות?

רבי נתן מלמד שהחיים של האדם מורכבים משלבים שונים: יש שלב שהאדם במצב סטטי בבית, בישיבה, ואז הוא חייב להיות באווירה רוחנית המיוחדת לאי-דינמיות; ויש בחיים מצבים של תנועתיות, ושגם בהם הוא חייב להיות קשור בהופעת אור החיים בעולם דרך התורה, ולכן גם בהם הוא חייב להיות בלכתך בדרך.

שני המצבים הללו הם הפכים, אבל שניהם נמצאים בחייו של האדם, וככל שהוא יודע 'להיות' בהם לעומק, הוא מדויק יותר ורחב אופקים. מי שידע לשלב אותם, יקדם את עצמו למקום של יצירה והפריה ויגוון את האפשרויות של המציאות. האדם המשלב הוא זה שמסוגל להגדיל ולהצמיח את החיים לאפיקים חדשים. העוצמה האנושית היודעת לחבר חיבורים כאלו היא המביאה שמחה גדולה בחיים.